

Maa- ja metsätalousministeriö

Muistio 16.4.2024

VN/15413/2023/MMM-2

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI HEVOSTEN HYVINVONNISTA

1) Ehdotuksen taustaa

Suomessa on noin 16 000 tallia. Hevosia Suomessa on 74 300 alan työllistäessä yli 15 000 henkilöä. Karkeasti voidaan katsoa, että puolet hevosista on ravihevosia, puolet ratsuja. Varsoja syntyy Suomessa vuosittain noin 3000. Ravikilpailuja järjestetään 42 raviradalla, joilla kilpailee vuosittain lähes 6 000 hevosta ja ponia. Ratsastusta harrastaa 160 000 suomalaista. Ratsastustallit ovat keskittyneet kaupunkien läheisyyteen.

Tutkittu tieto hevosten hyvinvoinnista on lisääntynyt viime vuosina. Samanaikaisesti ihmisten kiinnostus eläinten hyvinvointia kohtaan on lisääntynyt merkittävästi. Voidaankin katsoa, että yhteiskunnallinen hyväksyttävyyden ehto hevostalouden tulevaisuudelle. Tämä asettaa aikaisempaa suurempia vaatimuksia hevosten hyvinvoinnin huomioimiselle sekä lainsäädännössä että alan käytännön toimissa.

Asetuksella toimeenpantaisiin vuoden alusta voimaan tullut eläintenhyvinvointilaki hevosten hyvinvoinnin osalta. Keskeistä ehdotuksessa on edistää hevosen mahdollisuutta tyydyttää sen fysiologisia tarpeita ja toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeita. Nykyinen hevosten eläinsuojeluasetus on sisällöltään yli 20 vuotta vanha. Asetus muutettiin vuonna 2010 Maa- ja metsätalousministeriön päätöksestä valtioneuvoston asetukseksi.

2) Ehdotuksen tavoitteet

Hevosten hyvinvoinnista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. Ehdotuksella tarkennettaisiin eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023, jäljempänä eläinten hyvinvointilaki) hevosten hyvinvointia koskevia vaatimuksia. Asetus olisi uusi ja se korvaisi valtioneuvoston asetuksen hevosten suojelusta (588/2010).

3) Lainsäädäntö

Eläinten hyvinvointilain 6 §:n mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin ja niitä kunnioittaen. Eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta eikä hylätä.

Hyvinvointilain 12 §:ssä säädetään eläinten kohtelun yleisistä vaatimuksista. Pykälän mukaan eläintä on kohdeltava rauhallisesti. Eläimen käsittelyssä ja koulutuksessa on pyrittävä käyttämään hyväksi sen

lajityypillistä käyttäytymistä. Eläin on totutettava käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. Jos eläin ei ole totunut käsittelyyn, tämä on otettava huomioon eläintä käsiteltäessä. Hyvinvointilain 13 §:ssä säädetään eläinten kielletystä kohtelusta. Pykälän mukaan eläintä ei saa käsitellä tai kouluttaa kovakouraisesti tai muuten sillä tavalla, että sille aiheutetaan tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Eläintä ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. Eläintä ei saa rasittaa liikaa eikä pitää kohtuuttoman ankarassa kurissa. Eläimen koulutuksessa ja käytössä on otettava huomioon eläimen osaamistaso ja suorituskyky. Eläintä ei saa pakottaa yrittämään luonnollisten kykyjensä tai voimiensa ylittämistä. Eläintä ei saa myöskään tarpeettomasti vahingoittaa.

Hyvinvointilain 17 §:ssä säädetään eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitetuista välineistä, laitteista ja aineista. Pykälän mukaan välineiden, laitteiden ja aineiden tulee olla tarkoitukseensa sopivia, eivätkä ne saa aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Eläimille ei saa antaa aineita, jotka ovat vaarallisia eläinten hyvinvoinnille, ellei kyse ole eläimen eläinlääketieteellisestä hoidosta, lopetuksesta tai muualla lainsäädännössä erikseen sallitusta käsittelystä.

Hyvinvointilain 18 §:ssä säädetään kielletyistä välineistä ja laitteista. Pykälän mukaan eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja kiellettyjä välineitä tai laitteita ovat:

- 1) piikkipanta, piikkikuolaimet ja piikkikannukset sekä muut vastaavat eläimelle kipua aiheuttavat ohjaus- ja hallintavälineet;
- 2) sähköpannat ja muut eläimeen kiinnitettävät ja eläimelle sähköiskun antavat laitteet, ei kuitenkaan eläinlääketieteellisessä tai eläimen fysikaalisessa hoidossa käytettävät laitteet;
- 3) muut kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut eläimen hoitoon, käsittelyyn, kiinniottamiseen, kuljettamiseen, tainnuttamiseen tai lopettamiseen tarkoitetut välineet ja laitteet, joiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa.

Hyvinvointilain 20 §:ssä säädetään hoidon yleisistä vaatimuksista. Pykälän mukaan eläimiä on hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä puhtaudesta ja muusta sen tarvitsemasta keuhkohoidosta on huolehdittava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös asianmukaisista toimista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi. Hoidossa olevan eläimen liikunnantarpeen tyydyttämisestä on huolehdittava. Eläimellä on oltava mahdollisuus riittävään lepoon.

Hyvinvointilain 21 §:ssä säädetään ruokinnasta ja juotosta. Pykälän mukaan hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa ja vettä tai muuta juotavaa. Ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla.

Hyvinvointilain 33 §:ssä säädetään pitopaikan yleisistä vaatimuksista. Pykälän mukaan eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaan lepoon. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniää. Pitopaikassa oleva eläin on voitava tarkastaa ja sitä on voitava hoitaa vaikeuksitta. Hyvinvointilain 34 §:ssä säädetään pitopaikan turvallisuudesta. Pykälän mukaan eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Hyvinvointilain 35 §:ssä säädetään pitopaikan

olosuhteista. Pykälän mukaan pitopaikan lämpötilan, ilman- tai vedenlaadun ja muiden ympäristöolosuhteiden on oltava siellä pidettävälle eläimelle sopivia. Ulkona pidettävällä eläimellä on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai eläin on voitava tarvittaessa ottaa sisätilaan. Hyvinvointilain 36 §:ssä säädetään pitopaikan puhtaana- ja kunnossapidosta. Pykälän mukaan eläimen pitopaikka on pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarannu. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka.

Hyvinvointilain 37 §:ssä säädetään pysyvän pitopaikan yleisistä vaatimuksista. Pykälän mukaan eläimen pysyvän pitopaikan on oltava riittävän tilava sekä muutoinkin rakenteiltaan ja varusteiltaan sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden sekä niiden olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen, jotka liittyvät liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin. Ryhmässä pidettävän eläimen on voitava väistää toista eläintä. Pitopaikan ruokinta- ja juottolaitteet on suunniteltava, rakennettava ja sijoitettava siten, että eläinten välisestä kilpailusta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa eläinten hyvinvoinnille. Eläimellä on oltava käytettävissä sopiva lepopaikka. Hyvinvointilain 38 §:ssä säädetään eläinten hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavista tiloista. Pykälän mukaan pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten.

Hevosille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä säädetään valtioneuvoston asetuksella 1165/2023. Hevosten suojelusta kaupallisissa kuljetuksissa säädetään neuvoston asetuksella (EY) N:o 1/2005. Edellisen lisäksi hevosten suojeluun kuljetuksen aikana sovelletaan kansallista lakia eläinten kuljetuksesta (1429/2006).

4) Ehdotuksen keskeinen sisältö ja vaikutukset

Keskeistä ehdotuksen sisällössä on toimeenpanna hyvinvointilain 20 ja 37 §, joidenka mukaan hevosella tulee olla mahdollisuus tyydyttää fysiologisia tarpeitaan ja toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeitaan.

Voidakseen tyydyttää kyseisiä tarpeitaan hevosella tulee olla mahdollisuus muiden hevosten seuraan, mahdollisuus riittävään liikuntaan, tarvittava määrä lepoa, riittävä, runsaasti karkearehua (heinää, säilöheinää, nurmea) sisältävä usein toistuva ruokinta, riittävä ja puhdas juomavesi sekä riittävä ulkoilu. Hyvinvoinnin fyysisiin vaatimuksiin lukeutuvat myös vapaus sairauksista ja vammoista sekä tarpeen vaatiessa oikeus eläinlääkinnälliseen apuun.

Olennaiset käyttäytymistarpeet ovat käyttäytymismalleja, joihin eläimellä on sisäsyntyinen toteuttamisen tarve. Jos olennaisten käyttäytymismallien toteuttaminen estyy, eläimen hyvinvointi kärsii. Luonnossa hevoset elävät lähes aina yhdessä toisten hevosten kanssa. Yksinäiset hevoset eivät selviä luonnonolosuhteissa pitkään, vaan joutuvat helposti petoeläinten saaliiksi. Tämän vuoksi hevosilla on sisäsyntyinen pelko yksin jäämisestä. Sosiaalisen kanssakäymisen mahdollistavan talliympäristön on todettu kohentavan hevosen hyvinvointia.

Hevonen on kehityshistorialtaan laiduntava aroeläin ja kasvinsyöjä, jonka ruuansulatusjärjestelmä on kehittynyt ottamaan ravintoa tasaisen jatkuvasti vastaan. Luonnonvaraiset hevoset ruokailevat suurimman osan valveillaoloajastaan, jopa 17 tuntia vuorokaudesta. Kuten muillakin eläimillä, hevosella voidaan katsoa olevan sisäsyntyinen tarve liikkua. Vapaana elävät hevoset liikkuvat laiduntaessaan ja siirtyessään ruoka- ja juomapaikkojen välillä. Ratsastus tai ajo eivät poista hevosen vapaan ulkoilun tarvetta, jonka tyydyttäminen on tärkeää hevosen psyykkiselle hyvinvoinnille.

4.1. Hevosien tarhaus

Hevosien tarhaus tarjoaa sille mahdollisuuden liikkua vapaasti ilman kuormaa. Ehdotuksen mukaan hevosella tulisi olla mahdollisuus päästä tarhaan päivittäin tiettyjä poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Hevosia tarhataan pääsääntöisesti tälläkin hetkellä Suomessa päivittäin. Toimijat, jotka eivät tarhaa hevosia päivittäin ovat poikkeus.

Ehdotuksessa ei esitetä tarhaukselle päivittäistä vähimmäisaikaa. Tarhojen koolle esitetään vähimmäiskoko ainoastaan, jos tarhan aitarakenteissa on käytetty sähkölankaa. Lisäksi uusien tallien ja pihattojen yhteyteen rakennettaville tarhoille asetettaisiin vähimmäiskoko, jotta talleja ei rakennettaisi tonteille, joilla olisi niukasti tilaa hevosten tarhaukseen.

4.2. Hevosien juotto

Hyvinvointilain mukaan hevosella tulee olla jatkuvasti vettä saatavilla sen pysyvässä pitopaikassa tallissa ja pihatossa sekä laitumella, jos hevonen on laitumella yhtäjaksoisesti yli puoli vuorokautta. Ehdotuksen mukaan hevosella tulisi olla laitumella jatkuvasti vettä saatavilla siinäkin tapauksessa, että hevonen viettää laitumella alle puolet vuorokaudesta. Tarhassa hevosella tulisi ehdotuksen mukaan olla jatkuvasti saatavilla sulan veden aikaan. Pakkaskaudella tulisi hevoset juottaa tarhassa neljän tunnin välein.

Voidaan arvioida, että tälläkin hetkellä hevosilla on pääsääntöisesti tarhoissa jatkuvasti vettä saatavilla sulan veden aikaan. Osa toimijoista on järjestänyt jo nykyään juoksevaan veteen perustuvan juoton tarhoissa myös pakkaskaudella. Osa toimijoista on hankkinut pakkaskautta varten lämpöeristetyt juoma-astiat, joiden käyttö voi perustua kantoveteen. Niiden toimijoiden osalta, joissa hevosten pakkaskaudenjuottoa tarhoissa ei ole järjestetty, aiheutuu ehdotuksesta lisäkustannuksia tai lisätyötä, mikäli hevosia tarhataan pakkaskaudella pidempiä aikoja.

4.3. Hevosien ruokinta

Ehdotuksen mukaan hevosten ruokinta tulisi olla järjestetty siten, että hevonen ei olisi ilman karkearehua (heinää, säilöheinää, nurmea) yli kuutta tuntia yhtäjaksoisesti. Huolimatta siitä, että pitkät ruokintavälit altistavat hevoset stereotyyppiselle käyttäytymiselle ja mahahaavalle, hevoset ruokitaan nykyään melko yleisesti siten, että ne ovat ilman karkearehua yön aikana noin yhdeksän tuntia.

Aikaa, jolloin hevonen on ilman karkearehua, voidaan lyhentää tarjoamalla hevosille illalla runsaasti karkearehua ja ajoittamalla ruokinta siten, ettei ruokintaväli ei muodostu yön aikana liian pitkäksi. Hevosten syöntiaikaa voidaan myös pidentää erilaisilla ns. slowfeed laitteilla (esim. verkoilla ja laatikoilla), jotka hidastavat syöntiä. Slowfeed-laitteita on tarjolla hyvinkin edulliseen hintaan.

Heinäautomaatit ovat varteenotettava keino järjestää karkearehuin saanti siten, että hevoset eivät joudu olemaan pitkään ilman karkearehua. Heinäautomaatin pääideana on tarjota hevoselle heinää helposti ja säännöllisesti ympäri vuorokauden. Heinäautomaattien avulla voidaan samanaikaisesti sekä parantaa hevosten hyvinvointia, että vähentää hevosten hoidon sitovuutta ja työvoimakustannuksia.

Työtehoseuran tekemän laskelman mukaan 25 karsinan tallille asennettujen heinäautomaattien kustannus oli noin 28 000 euroa. Työajan säästöä kertyi laskelman mukaan kaksi tuntia päivittäin. Takaisinmaksuajaksi muodostui alle kaksi vuotta tyypillisellä työntekijän palkalla laskettuna.

Tuotantoeläinten pidossa on jo vuosikymmeniä ihmistyötä korvattu ottamalla käyttöön työtä säästävää tuotantoteknologiaa ja automaatiota. Sen sijaan hevosten hoidossa hyödynnetään nykyisellään huonosti automaation tuomia mahdollisuuksia. Heinäautomatteja voi rakentaa hyvinkin edullisesti kotikonstein, mikäli tehdasvalmisteisiin automaatteihin ei haluta investoida.

4.4. Sosiaaliset suhteet

Keskeinen vaatimus hevosten hyvinvoinnissa on mahdollisuus lajitoverin seuraan. Ehdotuksen mukaan hevosella tulisi olla mahdollisuus tallissa ja pihatossa nähdä ja kuulla lajitoveri. Voidaan katsoa, että tämä toteutuu pääsääntöisesti tälläkin hetkellä. Koska hevosten yhteistarhaukseen liittyy merkittävä loukkaantumisen vaara, ei ehdotuksessa edellytetä hevosten yhteistarhausta alle kaksi vuotiaita hevosta lukuun ottamatta. Niidenkin kohdalla voitaisiin vaatimuksesta poiketa, jos hevoset ovat kengitettyjä.

Hevosien hyvinvoinnille on tärkeää myös mahdollisuus toisen hevosen fyysiseen kosketukseen. Ehdotuksen mukaan mahdollisuutta hevosten väliseen turpakosketukseen tulisi edistää vaatimuksella, jonka mukaan karsinoiden väliseinät olisi rakennettu siten, että ne mahdollistaisivat turpakosketuksen. Tällä hetkellä karsinoiden väliseinien yläosat ovat pääsääntöisesti rakenteeltaan kalteria, joka antaa mahdollisuuden turpakosketukseen. Joissakin talleissa yksittäisten karsinoiden väliseinät saattavat olla umpinaisia, jolloin hevosella ei ole mahdollisuutta seurustella kalterin välistä naapurikarsinan hevosen kanssa. Ehdotuksen mukaan tulisi tällaisten karsinoiden väliseiniin tehdä aukko vähintään yhden seinän osalta ja varustaa se joko kalterilla tai verkolla.

Ehdotuksen mukaan varsoja ei saisi vieroittaa alle kuuden kuukauden ikäisinä. Tällä hetkellä varsat vieroitetaan Suomessa 4-6 kuukauden ikäisinä.

4.5. Karsinoiden kokovaatimukset

Ehdotuksessa asetettaisiin suurten hevosten (säkäkorkeus yli 170 cm.) karsinoille aikaisempaa suurempi kokovaatimus kymmenen vuoden siirtymäajalla. Vaatimuksella ei olisi vaikutusta ravitalleihin, koska ravihevokset ovat säkäkorkeudeltaan alle 170 cm. Lisäksi ehdotuksella lisättäisiin pihattojen kokovaatimuksia 20 %:lla.

5) Asian valmistelu

Asiaa on valmisteltu yhteistyössä alan tutkijoiden ja sidosryhmien Hippos ry:n, Suomen Ratsastajainliiton, MTK:n ja SEY Suomen eläinsuojelun ry:n kanssa.

Maa- ja maa- ja metsätalousministeriö lähetti syksyllä 2023 ehdotuksen valmistelun pohjaksi taustakyselyn Hippos ry:lle ja Suomen Ratsastajainliitolle. Asiaa on käsitelty seura- ja harraste-eläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokouksissa syksyllä 2023. Ehdotuksen sisältöä käsiteltiin Ruokaviraston järjestämässä sidosryhmätilaisuudessa joulukuussa 2023. Asian valmistelussa on konsultoitu Suomen Hevostietokeskus ry:tä. Lisäksi asiaa on valmisteltu sidosryhmätapaamisissa, SEY Suomen eläinsuojelu ry:n, Hippos ry:n, Suomen Ratsastajainliiton ja MTK:n kanssa vuoden 2024 alussa.

Pykäläkohtaiset perustelut

1 §

Soveltamisala

Ehdotusta sovellettaisiin kaikkiin hevoseläimiin. Ehdotuksen soveltamisalaan eivät kuuluisi koe-eläinlaitokset. Muilta osin ehdotuksen soveltamisala vastaisi nykyisen hevosten suojelusta annetun asetuksen soveltamisalaa.

2 § Määritelmät

Pykälä sisältäisi keskeiset ehdotuksen sisältämät määritelmät.

3 § Kohtelu, kielletyt ja sallitut välineet ja laitteet

Hevosten kohtelun yleisistä vaatimuksista säädetään eläinten hyvinvointilain 6 ja 12 §:ssä. Hevosille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä säädetään valtioneuvoston asetuksella 1165/2023.

Pykälässä säädettäisiin hevosen kielen sitomisesta. Hevonen saattaa nostaa kielen kuolainten päälle. Kielen ollessa kuolainten päällä voi se painua ohjista vedettäessä kurkkuun ja tukkia hengitysteitä. Tämän johdosta ravihevosten kieli voidaan joutua sitomaan. Sitomiseen tulisi käyttää pykälän mukaan ainoastaan kangasta tai nahkaa.

Pykälässä kiellettäisiin imppauspinnan käyttö. Imppauspanta (puunpurijan panta) on hevosen kurkun ympärillä käytettävä panta, joka voi olla teräsvahvistettu. Imppaus on hevosen stereotyyppistä käytöstä, jossa se nielee ilmaa ja puree samalla esimerkiksi tarhan aita tai ruokakuppia, minkä takia käytöstä kutsutaan myös puunpuremiseksi. Imppauspanta estää hevosta toteuttamasta tätä käyttäytymismallia. Tutkimuksissa on havaittu, että hevosen veren kortisolipitoisuus (stressi) nousee, kun sillä on imppauspanta. Stereotyyppisen käyttäytymisen estäminen johtaa siihen, että hevonen suorittaa käyttäytymismuotoa korostetun paljon tilaisuuden saatuaan. Imppauspinnalla hoidetaan oiretta, mutta varsinaiseen käytöksen syyhyn sillä ei vaikuteta. Imppauspinnan käyttöä on perusteltu sillä, että se voi ehkäistä ilman nielemisestä aiheutuvia kaasuaikkyjä. Kun imppaus on muodostunut hevoselle tavaksi, se saattaa sitä tehdä, vaikka alkuperäinen syy toiminnolle olisi poistunut.

Pykälässä säädettäisiin turpahihnan kireydestä. Turpahihna ei saa koskaan olla niin kireällä, että se vahingoittaa hevosta. Kireä turpahihna estää hevosta kieltä liikuttamalla tai suuta avaamalla lievittämään kuolaimen paineen aiheuttamaa epämukavuutta. Kireä turpahihna aiheuttaa myös merkittävän paineen hevosen päähän. Kireä turpahihna estää hevosen suun rentoutumisen ja toimii stressitekijänä hevoselle. Kireä turpahihna voi aiheuttaa ihon verenkierron heikkenemisen, posken limakalvon painautumisen poskihampaiden reunoja vasten ja haavaumia posken limakalvolle.

Turpahihnan kireys tulee mitata alueelta, jossa on vain vähän pehmytkudosta, kuten nenäluun päältä. Yleisesti on ohjeistettu, että turparemmi kiristetään niin, että hevosen ja turpahihnan väliin

mahtuu kaksi sormea. Ohjetta voi kuitenkin pitää epätarkkana, sillä ihmisten sormien paksuus vaihtelee merkittävästi.

4 § Sosiaaliset suhteet

Pykälässä säädettäisiin vaatimuksesta tarjota hevoselle mahdollisuus lajitoverin seuraan. Lajitoverin seura on hevosen lajityypillisen käyttäytymisen ja hyvinvoinnin kannalta keskeinen vaatimus. Hevoset ovat laumaeläimiä ja niillä on sisäsyntyinen pelko yksinjäämisestä. Sosiaalisten kontaktien puute aiheuttaa hevosilla apatiaa ja stressiä sekä altistaa hevosen stereotyyppiselle käyttäytymiselle. Pykälässä edellytetään, että aasilla on lajitoverina toinen aasi, sillä aasille on muita hevoseläimiä tärkeämpää, että lajitoverina on nimenomaan aasi.

Pykälä ei kuitenkaan edellyttäisi hevosten yhteistarhausta lukuun ottamatta alle kaksivuotiaita hevosia, joita ei ole kengitetty. Hevosten yhteistarhaukseen liittyy hevosten loukkaantumisen riskejä. Yhtiostarhaus toimii yleensä hyvin, kun tarhataan toisilleen tuttuja hevosia. Kun kysymys on valmennettavista kilpahevosista, joilla on eri omistajat ja jotka vaihtavat tallia suhteellisen usein, ei pysyvän lauman muodostuminen ole juurikaan mahdollista.

Pykälän mukaan karsinoiden väliseinissä tulisi seinän yläosan olla ainakin osittain rakenteeltaan kalteria tai verkkoa, jotta hevosilla olisi mahdollisuus turpakosketukseen. Vaatimus ei koskisi yksittäisen karsinan kaikkia väliseiniä eikä yksittäisen seinän osalta seinän koko pituutta. Pykälässä ei edellytetäisi, että hevosella tulisi olla mahdollisuus turpakosketukseen tallissa toisen hevosen kanssa. Pykälä ei esimerkiksi estäisi sijoittamasta hevosia eri puolille tallin käytävää, vaikka ne eivät pääsisi turpakosketukseen keskenään. Vaatimus ei koskisi valmennuskeskusten tai kilpailupaikkojen talleja, karanteenitalleja eikä hevossairaaloitten talleja, joissa hevoset viettävät vain lyhyitä aikoja.

5 § Lisävaatimukset varsojen sosiaalisille suhteille

Pykälässä asetettaisiin varsan vieroitukselle kuuden kuukauden vähimmäisikä. Vaatimuksesta voitaisiin poiketa, josta tamman tai varsan terveys sitä edellyttäisi. Varhainen vieroitus emästä aiheuttaa riskin sen hyvinvoinnille. Luonnollisissa olosuhteissa maidosta vieroittuminen tapahtuu 9-11 kuukauden iässä. Varhainen vieroitus lisää hevosilla läheisriippuvuutta ja kasvattaa vatsahaavan riskiä.

Nuorten hevosten pitäminen muiden hevosten seurassa on tärkeää, jotta hevosten sosiaaliset taidot kehittyvät. Leikkiminen on nuoren hevosen lajityypillistä käyttäytymistä. Nuorten hevosten tarhaaminen ja laiduntaminen vanhempien hevosten seurassa kehittävät niiden sosiaalisia taitoja ja edesauttavat niiden pärjäämistä laumassa vanhempana.

6 § Hevosen hoito

Pykälässä säädettäisiin hevosen hampaiden ja kavioiden hoidosta sekä loislääkityksestä.

Pykälässä ei säädettäisi aikarajaa hevosen hampaiden tarkastamiselle ja raspaukselle, mutta voidaan katsoa, että hampaat tulisi tarkastaa vähintään kerran vuodessa. Hevosen hampaat eivät kulu joka kohdasta yhtä paljon, minkä johdosta niihin muodostuu teräviä reunoja ja piikkejä.

Niiden tuottamat haavat ovat kivuliaita sekä aiheuttavat infektioita, jonka johdosta hevosen hampaita joudutaan raspaamaan. Raspauksen myötä ennaltaehkäistään monia ongelmia kuten ähkyä, syömisongelmia tai kuolainten käyttöön liittyviä ongelmia. Ajossa tai ratsastuksessa ilmenevien käytösongelmien taustalla saattavat olla hampaisiin liittyvät kiputilat.

Hevosen kaviot tulisi vuolla ja tarvittaessa kengittää noin 4–8 viikon välein. Kavioiden kasvaminen liian pitkäksi tai niiden liiallinen tai epätasainen kuluminen aiheuttavat hevoselle mm. kipua ja jalan asentovirheitä. Kavion kasvu on yksilöllistä, mutta kavion ja kengän kulumiseen vaikuttaa pohja, jolla hevonen oleskelee ja liikkuu. On tärkeää, että hevosen kavioiden hoito aloitetaan heti varsaiässä, jotta varsan jalka-asennot ja jalkojen luusto kehittyvät normaalisti.

Suun limakalvon vauriot ovat hyvin yleisiä hevosilla, joilla käytetään kuolaimia, minkä johdosta hevosen hoidosta vastaavan henkilön tulisi pykälän mukaan tarkastaa hevosen suun limakalvojen kunto säännöllisesti. Tarkastuksessa tulisi huomioida suupielen sisäpuoli, hammasloma, suupielen ulkopuoli ja posken etuosa. Koska kuolaimiin liittyvät suuvauriot (haavat ja mustelmat) ovat suun sisäpuolella eivätkä yleensä vuoda verta suun ulkopuolelle, niitä ei voida havaita ilman kunnollista suutarkastusta.

Pykälän mukaan hevosen perusterveyden huollosta tulisi huolehtia. Perusterveyden huollon tulee sisältää tarvittaessa loislääkityksen. Hevosen hoitoon käytettävien laitteiden toimivuuden tarkastamisesta säädetään hyvinvointilain 22 ja 35 §:ssä. Hevosen hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavista tiloista säädetään hyvinvointilain 38 §:ssä.

7 § Ruokinta ja juotto

Hyvinvointilain 21 §:n mukaan hevosten pysyvässä pitopaikassa tulee olla vettä jatkuvasti saatavilla. Pysyvällä pitopaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa hevonen viettää suurimman osan ajastaan vuorokaudessa. Näin ollen hyvinvointilaki ei pääsääntöisesti edellytä veden saantia tarhassa tai laitumella. Pykälässä edellytettäisiin, että vettä olisi jatkuvasti tarjolla sulan veden aikaan tarhassa ja laitumella. Pakkaskaudella hevoset tulisi juottaa tarhassa vähintään neljän tunnin välein.

Hevosen vedentarve vaihtelee mm. rehun saannista, säätilasta, liikunnasta, karvapeitteestä ja fyysisestä kunnosta riippuen. Elimistön ylläpitoon hevoselta kuluu noin viisi litraa vettä sataa elopainokiloa kohti päivässä. Täysikasvuinen, keskiraskasta työtä tekevä hevonen tarvitsee vettä noin 40 litraa päivässä. Hevosen elimistö voi kuivua liiaksi esimerkiksi stressistä tai paljosta liikunnasta johtuen. Veden puute lisää hevosella ähkyriskiä ja elektrolyyttitasapainohäiriöitä.

Riittävä vedensaanti tarhassa on erityisen tärkeää silloin kun hevosille tarjotaan karkearehu tarhaan. Hevosilla on tapana juoda vettä noin puoli tuntia heinän syönnin jälkeen. Hevosella on suolistossa iso vesireservi, jota se alkaa käyttää, jos vettä ei ole saatavilla. Hevoselta voikin mennä janon tunne ohi, mikäli se ei saa vettä, kun sitä janottaa. Tämä lisää riskiä hevosen kuivumiseen.

Pykälässä edellytettäisiin riittävää karkearehun (heinän, säilöheinän, säilörehun, nurmen) saantia. Hevonen tarvitsee karkearehun kuiva-ainetta vähintään 1,2-1,5 kg/100 elopaino kg.

Pykälässä säädetäisiin myös vähimmäisajasta, jonka hevonen saisi olla ilman karkearehua. Pykälän mukaan ruokintaa ja juottoa koskevista vaatimuksista voitaisiin poiketa

eläinlääketieteellisistä syistä. Eläinlääketieteelliseksi syyksi voidaan katsoa esimerkiksi hevosen sairastuminen ähkyy.

Hevonen on laiduneläin ja käyttää luonnossa syömiseen jopa 17 tuntia vuorokaudessa. Hevosen pureskellessa karkearehua muodostuu sylkeä, joka neutraloi vatsalaukkua. Pitkät karkearehun ruokintavälit altistavat hevoset vatsahaavalle ja stereotyyppiselle käyttäytymiselle. Vatsahaavaa todetaan hevosilla nykyään hyvin yleisesti. Riittävän usein toistuva karkearehun saanti on keskeistä hevosen lajityypillisen käyttäytymisen toteutumisen kannalta. Tutkimusten mukaan hevonen ei tulisi olla ilman karkearehua yhtäjaksoisesti yli neljää tuntia.

Vapaan heinäruokinnan ongelmana on usein hevosten lihominen. Hevosten ylipainoa voidaankin pitää nykyään merkittävänä hevosten hyvinvointiongelmana. Ylipainoisilla hevosilla tulisi vähentää kerta-annosten kokoa eikä pidentää ruokintaväliä.

Karkearehun lyhyt ruokintaväli voidaan järjestää heinäautomaattien tai ns. slow-feed laitteiden (verkkojen) avulla. Heinäautomaattien käytöllä voidaan samanaikaisesti parantaa hevosten hyvinvointia ja vähentää hevosten hoidon sitovuutta.

8 § Hevosten hyvinvoinnista huolehtiminen

Pykälässä edellytettäisiin, että tarhassa tulee olla säänsuoja, mikäli hevosia ei voida ottaa tarhasta sisälle talliin, jos olosuhteet sitä vaativat. Kysymykseen voisi tulla tilanne, jossa hevosten hoidosta vastaava henkilö ei olisi päiväsaikaan paikalla hevosten pitopaikassa tai sen lähistöllä eikä näin ollen voisi tarvittaessa ottaa hevosia sisälle. Olosuhteilla tarkoitetaan huonoja sääolosuhteita kuten kovaa sadetta ja tuulta tai kovaa auringon paahdetta. Jos hyönteisiä esiintyy poikkeuksellisen runsaasti, voisi olla syytä ottaa hevoset sisälle.

Pykälässä edellytettäisiin lisäksi, että hevosella tulisi olla mahdollisuus riittävään lepoon makuultaan. Mikäli tarhassa on säänsuoja, jossa on kuivitettu makuualusta, on hevosen mahdollista levätä makuultaan myös tarhassa. Hevosen voi olla mahdollisuus levätä makuultaan tarhassa myös, mikäli sää on lämmin ja sateeton. Säänsuoja ei kuitenkaan voi koskaan korvata pitopaikkaa tallissa tai pihatossa.

9 § Hevosten tarhaus ja laiduntaminen

Pykälässä edellytettäisiin hevosten päivittäistä tarhausta. Vaatimuksesta voitaisiin poiketa eläinlääketieteellisestä syystä, joksi voitaisiin katsoa esimerkiksi hevosen jalkavamman.

Hevosella on sisäsyntyinen tarve liikkua. Liikunnan tarve vaihtelee hevosen iän, sukupuolen ja fyysisen kunnon mukaan. Hevosen tulee saada liikkua päivittäin myös ilman kuormaa. Hevosen runsas seisottaminen tallissa altistaa hevosen stereotyyppiselle käyttäytymiselle. Tiedetään, että pitkä vuorokaudessa yli 14 tunnin sisällä pito lisää hevosen pelokkuutta ja aiheuttaa liikunnan tarpeen patoutumista. Hevosen stressiä vähentää mahdollisuus tarkkailla ympäristöä ja nähdä horisonttiin tarhassa.

Hevosen hyvinvointia edistää tarhassa myös pölytön ulkoilma. Talli-ilman pölypitoisuus on moninkertainen ulkoilmaan nähden.

10 § Laitumia ja tarhoja koskevat vaatimukset

Hevoset altistuvat ihotulehduksille ja kaviosairauksille, jos ne joutuvat seisomaan mutaisessa tarhassa. Pykälän mukaan tarhan pohjan tulisi olla pitävä. Tarhat tulee salaojittaa ja pohjustaa, jotta ne kestävät kulutuksen. Tarhoista tulisi pykälän mukaan kerätä lannat säännöllisesti, mielellään päivittäin. Tarhoihin kertyvä lanta aiheuttaa tarhojen liettymistä, ravinnepestöjä ympäristöön sekä lisää loisten esiintymistä.

Pykälän mukaan tarhojen aitarakenteiden tulisi olla hevoselle turvalliset siten, että niissä ei ole teräviä nauvoja tai vastaavia eikä piikkilankaa. Sähköpaimenen langat eivät saa roikkua siten, että ne voivat kietoutua hevosten jalkoihin. Sateelta suojaava katos tarhassa ja laitumella vähentää loimituksen tarvetta ja näin mahdollistaa keuhonhoidon. Näin ollen se myös vähentää mahdollisia loimituksen haittoja (painevauriot).

Pitkänomainen tarha antaa hevoselle paremmin mahdollisuuden liikkua kaikissa askellajeissa kuin neliön muotoinen tarha. Voidaan katsoa, että tarhan sivun tulisi olla vähintään 30 metriä, jotta hevonen voisi ottaa yksittäisiä laukka-askelia tarhassa.

Tarhan koolle olisi pykälässä asetettu minimikoko, mikäli tarhan aitaamiseen olisi käytetty sähkölankaa. Hevosten varoessa sähkölankaa pienenee tarhassa oleva alue, jossa hevonen uskaltaa liikkua.

Pykälä sisältäisi uusien talli- ja pihatorakennusten yhteydessä oleville tarhoille vähimmäiskoon. Vaatimuksen myötä talleja ei voisi rakentaa pienille tonteille, joissa on niukasti tilaa hevosten tarhauksen järjestämiseen. Vaatimusta sovellettaisiin myös eläinten pitopaikkoihin, joissa ei ole pidetty hevosia viimeisen kymmenen vuoden aikana.

11 § Tallin ja pihaton ja niihin liittyvien tilojen yleiset vaatimukset

Pykälässä säädettäisiin tallin ja pihaton yleisistä rakenteista ja olosuhteista. Hyvinvointilain 35 §:ssä säädetään pitopaikan (tallin ja pihaton) valaistuksesta ja melutasosta.

12 Tallin ilmanvaihto

Pykälässä säädettäisiin tallin ilmanvaihdosta.

13 § Pihattoa koskevat erityisvaatimukset

Pykälässä säädettäisiin pihattoa koskevista vaatimuksista. Pihatoissa tulisi erityisesti huomioida lauman alempiarvoisten hevosten hyvinvointi siten, että myös niillä tulisi olla riittävästi tilaa levätä makuulla. Tulisi myös huomioida, että lauman alempiarvoiset hevoset pääsisivät kulkemaan oviaukoista. Hevosten kytkeminen tarvittaessa ruokinnan ajaksi on perusteltua, jotta myös lauman alempiarvoisilla hevosilla on mahdollisuus syödä rauhassa.

14 § Siirtymäsäädökset

Siirtymäsäädöksissä asetettaisiin tallirakenteisiin liittyen siirtymäaika karsinoiden suuremmille tilavaatimuksille säkäkorkeudeltaan yli 170 cm hevosille, pihatoiden suuremmille tilavaatimuksille sekä karsinoiden väliseinille, joiden tulisi mahdollistaa hevosten välinen turpakosketus. Hevosten hoitotoimenpiteisiin liittyen asetettaisiin varsojen vieroitukselle vähimmäisikä. Ruokintaan liittyen asetettaisiin minimiaika, jonka hevonen voisi olla ilman karkearehua.

15 § Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan vuoden 2025 alusta.

Liite 1

Liitteessä säädettäisiin karsinoiden ja pihattojen kokovaatimuksista. Karsinoiden kokovaatimukset säilyisivät nykyisellään hevosilla, joiden säkäkorkeus on alle 170 cm. Sen sijaan tätä suuremmilla hevosilla kokovaatimus kasvaisi. Hevosten lepotutkimuksissa tehtyjen havaintojen mukaan isojen hevosten (säkäkorkeus >160 cm) yksittäiskarsinan nykyinen minimikokovaatimus (9 m²) ei ole riittävä.

Makuuasentoon pääseminen ja tarvittavan unen saanti edellyttävät, että eläimen makuupaikka on riittävän suuri, rauhallinen, vedoton ja kuivitettu. Liian pienessä karsinassa hevosen uni kärsii, mikä voi johtaa hyvinvointiongelmiin. Hevosen tulee voida nukkua vaivatta kyljellään ja sen tulee voida mennä makuulle ja nousta makuulta ilman, että karsinarakenteet sitä estävät. On todettu, että hevoset viettävät enemmän aikaa makuulla suuressa karsinassa.

Asetuksessa edellytettäisiin nykyistä suurempia pihattojen tilavaatimuksia siten, että täysikasvuisen hevosen tilavaatimus vastaisi yksittäiskarsinassa pidettävän hevosen tilavaatimusta.

Pihatossa pidettävien eri-ikäisten hevosten nykyinen tilavaatimus ei tutkimuksissa saatujen havaintojen perusteella riitä turvaamaan laumahierarkiassa alemmassa asemassa olevien yksilöiden mahdollisuutta riittävään lepoon. Liian pieni pihatto aiheuttaa muun muassa varsojen vuorottelua lepäämisessä, eikä pihatton koko siten tarjoa niille mahdollisuutta yhtä aikaiseen lepäämiseen lajitovereiden kanssa.

Lauman sosiaalinen arvoasteikko sekä mahdollinen kilpailu makuualueesta vaikuttavat ryhmässä pidettävien hevosten lepokäyttäytymiseen. Kuivitetun alueen koko vaikuttaa erityisesti laumahierarkiassa alhaalla olevien hevosten mahdollisuuteen levätä riittävästi.